

प्रकटन

भूति कंठ कानि कंठ

मंदार प्रकटन

७/१०, सारकुर नैड

डेंडि कलरी

टडि एसे टिंडा

एस. कं. टडि एसे टिंडा

७/१०, सारकुर नैड

डेंडि कलरी

मुद्रा लशक

कंदार सिंढा

डेंडि कलरी

प्रकटन लिखी

१० डिसेंबर २००७

ISBN No:-01-10000-02-9

॥ श्री ॥

उपनयन श्रयोडा

ॐ केवावायनमः ॥ ॐ नारायणायनमः ॥

असे नृपुन दोन वेळा यजमानाकडून आचमन
करून नंतर पुढील नावे प्रीति करावतित.

अपावस्थ परकळम न्युष्टिः परमात्मा देवता
पुनीताय नमः प्रणामाभ्यामे विनियोगः ॥ ॐ ह्रुः
ॐ भुवः ॐ स्वः ॐ महः ॐ जनः ॐ तपः ॐ सत्यमा
ॐ भूर्भुवः स्वः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धियो महि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ आपो ज्योती
रसो घृतं कृष्णभूमिर्भुवः स्वराम् ।
(पुनारिनि कडून गुकजी, मुलगा, आई वडिल यांना
कुंकू लगावावे. यजमानाने त्या पुनारिनि रवण,
नारक विडा कावा.)

ॐ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा
विश्ववेदः । स्वस्ति न सताश्रवाः इरिष्ट नोमिः स्वस्ति नो
वृष्टपाती दधाम् ॥ ॐ यशस्कं वृष्टवतं प्रभुर्व नमेव
यांजाधिपतिर्वभूव । संकोपनामाश्रव पाति नैरुणा सुभंगास्य
सततं धीर्धमायुः ॥

(घरच्या देवाना विडा, नारक डेवून देवाना नमस्कार करणे)
ॐ गणानां त्वा गणपतिं दवामहे कविं कवीना-
मुपमकं वसतमम् । ज्येष्ठराजं ब्रह्मणं ब्रह्मणस्पत आ नः
शुण्वन्मृतिभिः स्वीद स्वादं नम । ॐ देवी वाचमजनयन
देवास्त्रीं विरवन्त पाः पुरातो वदति । स्वा नो भद्रं धर्मजं
दुष्टाना हिनोवाधो नमो नमः ॥

इष्टदेवताभ्यो कुरुदेवताभ्यो नमः पुनर्न
पूरीकर तां कुरुदेवताभ्यो नमः ।
ॐ नमो महर्षभ्यो नमोऽऽमुकेभ्यो नमो ।
युवभ्यो नमऽऽशिनेभ्यः । यजाम देवान् यद्वि शुकनवाप्त

नांदीश्राद्ध

१) नलः गोश्यादिशोऽपभातरः कृद्भ्यादिसलमोचनः
गोपापल्याद्याश्चत्वारः । भूर्भुवः स्वः । पुतेषां पाद्यं
आसनगंधाद्युपचारः कल्पनं युग्मकाल्पनाभोजनं
पर्याप्तं आमावास्याने किंचित् ल्यावहारिकं प्रव्यं
स्वाहा न मम इयं च वृद्धिः ।

२) सत्यवस्तुसंज्ञाः विरनेदेनाः नांदीमुरवाः । भूर्भुवः
स्वः । इदं वः पाद्यं आसनगंधाद्युपचारः कल्पनं युग्मकाल्पना
भोजनं पर्याप्तं आमावास्याने किंचित् ल्यावहारिकं प्रव्यं
स्वाहा न मम इयं च वृद्धिः ।

३) सत्यवितामहः प्रापितामहः । नांदीमुरवाः । भूर्भुवः
स्वः । इदं वः पाद्यं आसनगंधाद्युपचारः कल्पनं युग्मकाल्पना
भोजनं पर्याप्तं आमावास्याने किंचित् ल्यावहारिकं प्रव्यं
स्वाहा न मम इयं च वृद्धिः ।

४) पितृपितामहः प्रापितामहः । नांदीमुरवाः । भूर्भुवः स्वः ।
इदं वः पाद्यं आसनगंधाद्युपचारः कल्पनं युग्मकाल्पना
भोजनं पर्याप्तं आमावास्याने किंचित् ल्यावहारिकं प्रव्यं
स्वाहा न मम इयं च वृद्धिः ।

५) मातामह मातुः पितामह मातुः प्रापितामहः पत्निसंहिताः ।
नांदीमुरवाः । भूर्भुवः स्वः । इदं वः पाद्यं आसनगंधाद्युपचारः
कल्पनं युग्मकाल्पनाभोजनं पर्याप्तं आमावास्याने
किंचित् ल्यावहारिकं प्रव्यं स्वाहा न मम इयं च वृद्धिः ।
ॐ उपार्त्तं गायता नरः पवमानायेदंवे ।

अग्निदेवा इयंक्षते । अग्नि ते नक्षुना पयो यवोपो
आशिभ्युः । देवदेवाय देवभ्यु ॥ स्वनः पवस्व शं गवेक्षं
जनाय शमवते । शं राजन्गोषंधिभ्यः ॥ कश्चने वृक्षतं-
वस्तेकपायं दिविस्तुभे । सोमंय गाथमर्चत । हस्तं च्युते-
भिरुहिभिः वृक्षं सोमं पुनितन । मद्यावा धावता मद्यु ।
गजापते न देवताभ्युन्यो विदेवा ज्ञाता नो पतिता
वर्धन । यत्कामास्त जुहोमस्तको अससु जायं रथामु पतयो
रथीणां ।

गुणस्य नांदीश्राद्धस्य ज्ञापिका- फल-रक्षिण्याभि-
प्राप्त्यामह कलिष्कशिथिं दक्षिणां वातुमहमुत्पुज्य
(देवीपान्नात दक्षिणा स्तोडावति)

मातापितामही चैव तथैव प्रपितामही ।
प्रमातामहवाद्भ्यः । पुते भवतु वृष्टीतिताः प्रयच्छंतु
न मंगलम् ॥

ॐ इकाग्रवने पुंरुदसं स्तानि गोः शशवत्सं
हवमानाय स्वाहा । स्वाहाः स्तुतुस्तनंथो विजावावने
स्वार्ते वृष्टीतिभूतस्मे ॥

इकामुपलभते पशवो वा इका पशूनेवत-
पुपलभते पशून्पशुमाने दद्याति दद्याति ॥ (जाप्याने
भांडं वाजवावे व इदं स्तोडावे)

अनेन नांदीश्राद्धेन नांदीमुरव देवताः
प्रीयंतां (तूर्वापाविनकासह उदकं स्तोडावे व पशुार्च्ये
पवित्रक द्वाडावेः) । हाताप्यादावा पाणि द्वावावे ।

नांदीश्राद्ध श्राव्यानांगर दान्वा अहेर
कावाः अहेर देतांता काल्पनावे पुद्गिक मंगलपावाः ।

ॐ युवं वस्यां पिबसा वसाथे युवार्-
न्तिद्रा मंतवो हसन्ताः । अनातिवृत्तमदंता नि विव
भृतेन मित्रावकणा सन्धेये ॥

चौलकर्म संस्कार

चौलकर्म-संस्कार- अथ कुमारस्य कृजिभ्य
समुद्भव पणः निवृद्धो बालाभ्यः चनोभि वृद्धिद्वारा
क्षीपदमेव प्रीत्यायौ चौलकर्म संस्कारालम्ब्य कर्म
कारिभ्यो । (उदकं स्तोडावे)

वैश्वदेव तंजाने स्थांडिलकर्म करावे । अग्निं
परिसमुहं । अग्निं परिसमुहं । अग्निं परिसमुहं ।

अग्निं परिमुक्षतां । अग्निं परिमुक्षतां । अग्निं परिमुक्षतां ।
अस्ते मृष्टान् सम्यग्वाचने अग्निं चोत्स्थापना करावी ।
नंतरं ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा या मंत्राने पुण्याया आठ
आहुती द्याव्यातः नंतरं पुढील मंत्राने मुख्य आहुती
द्याव्यातः ॐ आत्मानं आयुषि पवस्तु आ सुवोजमिषं

च नः । आरे काष्ठस्य पूज्युना स्वाहा । अन्नये
पवमानायैदं न मम ॥

ॐ अग्निं नमसिः पवमानः पांचजन्यः
पुनरहितः । तमग्निं महामहताय स्वाहा ॥ अन्नये पवमायैदं
न मम ॥

ॐ अन्नये पवस्य स्वपा अंस्ते वच्यः
रुचीर्यम । दधियमिष्टि पोषुं स्वाहा । अन्नये
पवमायैदं न मम ॥

ॐ आज्ञापते नत्वमेतान्यस्यो विद्मः
जालानि परितः कंभूत । यत्कामास्तं जुष्टमस्तस्यो
अस्तु कथं स्याम पतयोरप्योपा स्वाहा ॥

इजापतय इदं न मम ॥

आहुती देवनं द्याव्यावरं उजव्याहतात

थंड व डाव्याहतात नारम पाणी व्हेउन वटुच्या
पाहीमागे उभे राहणे. ती दोन्ही पांये वटुच्या
कानांरसि धरून ॐ उषो न वाय उदकं नेही ॥ या
मंत्राने त्यातील पाणी वटुच्या डोक्यावरून लावल्यात
आतावे. नंतर त्या पाण्यात लोणी अन्न दाले मिसळून
ॐ आदितिः केदानं वपलाऽप उदं तु वचसे ॥ या
मंत्राने मुळाच्या डाव्या कानापासून निजवेळा पाणी
थिरकावे. नंतर ॐ ओषधे नायस्वेनम ॥ या मंत्राने
बाळाच्या डाव्या हातातील दमपिके तीव्र दम द्यावेत.
नंतर ॐ येन धाता वृहस्पतेरनेरिंद्रस्य आयुषे वपत् ।
तेन न आयुषो वपामि सुखोक्त्याय स्वस्वये ॥ या
मंत्राने उजवीकडील कस्तूराला दम वजावणे. असे पुढील
चाने केला करावे. नंतर वटुला आंघोळी सादी पाडवावे.
त्याचेवळी यजमानाकडून ॐ भूः स्वाहा । ॐ भुवः स्वाहा ।
ॐ स्वः स्वाहा । ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा । या माध्यमेने
आहुति देऊन द्याव्यात.

नंतर मुळाच्या मावुभोजन करून मुंजीला उभे करावे
मंत्रावाचने मृगावतिन.

उपनयन होम स्वनयन

यजमानाने आत्मन करून अथ पूर्वोक्ताने
जतीमान पुत्रं गृणाविरोषला विप्रिष्टायां शुभ पुण्यतिथीं
मम आत्मनः शुभतिस्मृति पुनरागस्त फल प्राप्त्यर्थ
उपनयन-होमं कर्तुं स्व्याडित्वादि स्वकलं कर्म करिष्ये ।
अस्ते मृष्टान् उदकं नयेच्छ्वे लवंताभूतं गणपति स्मरण
न करिष्ये । अस्ते सपूज उदकं रोडावे.

वारिष्ठसमाणे वैश्वदेव तं नाने स्व्याडित्वा कर्म
करून समुद्भव नावाने अग्निं स्थापन करावा.

ॐ कौपीनाय विवृतं वगार्पिसमूत्रं
काद्यावदथ कौपीनं परिधाप्य ॥ या मंत्राने कनठोटा
काद्यावा.

ॐ चुवं वरुणाणि पीवस्ता वंसाथे
पुनोयसिंद्रं संतवो ह स्वर्गाः । अवांति रतमनुमाने
विश्वं न्युतेन मित्रावरुणा स्वयेथे ॥ या मंत्राने
कनठोटी वोरवावी.

ॐ मित्रस्य चक्षुर्धरुणं कलीयस्तेजो
शशस्वी स्यादिरं समिष्टम् । अनादनस्य वसन्
नरिषु परिष्वं वाज्यजिन् दधोऽहम् ॥ या मंत्राने

अग्निनं द्यावावे. नंतर मुळाच्या वडिलांनी ज्ञानवे
हातात ओषधे कफनं द्यावर दला वेळा शायजी मंत्र
वरून पवित्र करावे.

ॐ यज्ञोपवीतं पारमं पवित्रं प्रजापते

यस्त्वहं पुरस्तात् । आयुष्यमभ्यं प्राप्नुय्यशुभं
यस्योपवीतं वलमस्तु तेनः ॥ या मंत्राने ज्ञानवे द्यावावे.
नंतर मुळाच्या आत्मन द्यावावे. अगोष्टि मुळाकडे आपण
वा अग्निं यामधून उभापल्या दाक्षिणेकडे बसवावे नंतर
मुलाकडून आहुती द्याव्यात.

ॐ अ० न० आर्युषि पवरा आरुवोर्जमिषं
न० न० । आरे वांअरव वुन्नुनां व्वाहा ॥ अ० न०
पवमायेदं न० म० ॥

ॐ अरुणिन्द्राधिः पद्मान्नः पांचजम्ब
तुनेहितः । लक्ष्मिदे महाशायं स्वाहा । अन्नये पद्मायेदं
नमः ॥

ॐ अहो पवस्व स्वर्गा अस्व वः
 सुविधम् । दध्नायि मायि बोधे स्वधा ॥ अहो
 पवमानायेदं न मम ॥

ॐ आज्ञापते नन्देताम्भयो विधा ।
 ज्ञाताये परिता वंभेन । शक्तान्भस्ते जुहुमस्तनो
 अस्तु त्वयं स्थाम् पतयो स्थितां रवाह ॥ प्रजापतय
 ह्वं न नमः ॥

नंतर कदाचित आज्ञा-रक्षा इतरांकडे
पुढेकडे तोंड करून घेतावे. मुळाव्या पद्धतीकडे
तोंड करून घेतावावे.

यजमानां च। वसंकल्पः - अस्या मुक्तामूलस्या शुचिन्व-
 त्तिष्ठत्येव सविबुधवता तमस्य च अज्जहिं क्षीराणं करिष्ये-
 (उदकं रोडान्) शुभ्रादिकं न शिष्यां जहिं अपूर्व
 रत्नस्थानं जहिं अन्येषां पूर्वस्येता ॥ मुलाची ओंजक
 यजमानाने पाण्याने भवन्ति। यजमानाची ओंजक
 दुसऱ्याने भवन्ति। मुलाच्या ओंजकीतं कवारीक, कदाम
 खुषानी व पैसे घालावेत।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
 श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ।
 अर्जुनस्य द्रुपदमुनिश्च ।
 वसुदेवस्य पुत्रोऽयम् ।
 अर्जुनस्य द्रुपदमुनिश्च ।
 वसुदेवस्य पुत्रोऽयम् ।

स्थाडाव. देवस्थाना स्तानिपुः प्रसवोऽधिकोः-
 काकुडा^१ पुष्पा हस्तार्थ्या हस्तं। गृहपाणि।...समीन
 या मंगाने मुल्लया अंगठ्यांयह, अलावा हात धारणे
 त्याच्या काजाल नदिना नांव साडाव.

नं नारु वारिह्यभाणे कनावे त्या वेळी
ॐ बुद्धिता ते हवनमद्यमीति ----- शर्मन्ना
मंगलार्गे नक्षत्र नांव खाज्याने.

पु. रा. नारिकेलभाण. कनार. व. ह्यावेळी
 ऊ. अतिनर. च. इ. स. व. -----

ॐ शुभां सुखादाः पारवातिं आजातं भूतं
भवाति जायमानः ।

ॐ तं ह्रीं श्रुतः कथय उवाच । तं ब्रुवाणं
कथय ॥

३५५५। ३-५५५५। ३-५५५५।
मुठ्ठाये अठिठिठिठिठि

[illegible]

ॐ अठनये स्वमिधामाहायं बृहते जातवेदसे
 । यथा त्वमहने वह्निस्व स्वमिधाय कृत्वमवा वयं ब्रूवाही ॥ अठनय
 इदं नमः । दासिष पाणिं प्रदीक्षाम्य । अठनी मृताय्य ।
 (कन्दो हातं कुर्वन् आठिनवनं तापदावं) ॐ तेजस्तमा
 स्वमनन्विम । अये त्वात्वा मृताय्यत्वा स्वांभाव्यं । नंतरं हातं
 नंतरं हातं किरताय्यत्वा स्वांभाव्यं । अये पुन्हा दोनवेळा
 कासणे । नंतर वदने हात जोडून आठिनम्य । अंतरं हात जोडून
 वदना न त्वात्वा पुन्हा हात जोडून मृताय्यत्वा स्वांभाव्यं
 मणि मेधाय मितिषवयां हिरण्यदामं अष्टुभिः ।
 पुनर्वं मयागामाठनीं प्र देवताः । अंतरं मयागामाठनीं देवता

गायत्री छन्दः । अथ यूपस्थाने विनिर्वाहः ।

ॐ माथे मेधां माथे प्रजां माथे इन्द्रं इन्द्रियं दधातु ।
माथे मेधां माथे प्रजां माथे इन्द्रं इन्द्रियं दधातु ।
अवने तेजः ते जादं तेजस्वरी भूयास्तम् । यत्ते अवने वचः
ते जादं वचस्वरी भूयास्तम् । यत्ते अवने हरः ते जादं
हरस्वरी भूयास्तम् । या मनोनी अभिन्व उपस्थानं वचावे-

मानस्तोकं इति कृत्वा कद्रो जहाति ।
विभूतिश्रेष्ठो विनिर्वाहः । ॐ मानस्तोकं तनयु मानं
आद्यो मानो गोषु मानो अरवे पुरीरिवः । वीर्यम्बानो
क्रूर भासितो वष्टिद्विपुमंतुः स्तुभित्वा हवामहे ॥

या मनोने प्राथमं कपाकाका वाक्यात्वा वेंकीना
उपस्था रवाद्यात्, इत्थं रवाद्यात् आति दार्ढ्यं विभूती
चानाथत्वा रवागावी.

ॐ एतमेव वचस्वरो यगोपचले तमश्च यत्ते
तन्मन् तस्मै न उपयत्ते विवस्वते तस्मै ते तमः । अवने तमः ।
ॐ स्वस्ति । श्रीष्टो मेधां यथाः प्रजां विद्यां बुद्धिं भिद्यं
वचं । आयुष्यं तेज आरव्यं देहि मं हव्यवाहना इति
अग्निं उपस्थाप्य ।

मेखल गंधन

तस्य रक्षणाथं शुद्धयर्थं मेखलत्वा
वष्टिभ्याम् । (बद्ध्वा रक्षणाकनित्ता न शुद्धी करिता
पश्चात् दोषी जांछावी)

ॐ इयं कुशलात्मनिकाधमानाच्छर्म
वरुधं पुनर्ती न उभागत । प्राणापाजाभ्यां
वत्तभाभनन्तो प्रिया देवानां सुभवा मेखलवेयम् ॥
अथ तस्य गोप्त्री तपसः पदस्पर्शे ईजती रक्षीः
सहमाना अद्यातिः स्नानः स्नानमनु परेहि भद्रया
भित्तिरस्ते मेखलदे मारिषाभाः ॥

पटाश दंडदान

ॐ स्वस्ति नो मिमीता महिना भवः
पटाश दंडादिति रत्नवर्णः । स्वस्ति पूषा अयुर्वो
पटाशु नः स्वस्ति द्यावां पृथिवीं सुभुवनम् ॥ या
ममानो कद्रुन्ध्या दालात् दंड द्यावा. नंतर कद्रुकद्रुन
पुष्टीत्त मंभ महारून् दद्यात्.

अदात्तं दमयित्वा मां आर्ते
स्वस्ति रक्षणापयन् स्वयम् । दंडः कदे रक्षितो
यममात् तवमात् रक्षयन्तो भयम् ॥

नंतर कद्रुना भिक्षावळ द्यावी. न यजमाना-
नंतर पुष्टीत्त अग्निनाशायी पूर्ण करुण दद्यात्.